

tacksägelse till "Gud den allra Högste, som genom en lycklig barnsbörd nådeligen förlossat Pehr Jönssons hustru på n:r 6 med en välskapad son".

Den nyfödde erhöll i dopet namnet Jeppa efter Pehr Jönssons yngste broder, som nu var åbo på Viby n:r 4. I föräldrarnas sinnen bodde en hemlig skräck, måtte nu inte något hända den lille. Men allt tycktes gå väl. När Jeppa var tre år, fick han en syster, Anna. Pehr Jönsson arbetade från morgon till kväll, nu hade han ju två barn och inget arbete tycktes för tungt. Missväxtåren vid början av Gustaf III:s regering satte inte så stora spår efter sig i Viby, i all synnerhet som efter dem följde en tid med lugna förhållanden inom lantbruket. År 1775 utfärdades ju visserligen en förordning, som förbjöd husbehovsbränningen och införde kronans brännvinsmonopol, och som skapade missnöje och förbittring bland allmogen. Men just vid denna tid hade Pehr Jönsson och Agda Olausdotter annat att tänka på. Då föddes nämligen åter en son på Viby n:r 6, som fick sina avlidna bröders namn Jöns. Jeppa hade nu vuxit upp till en stark och vetgirig åttaåring, som dagen i ända följde far och som på kvällarna stod vid hans knä och ur psalmboken lärde sig stava och lägga samman.

Åren gingo, barnen växte, den ena goda skörden efter den andra kördes in och livet tycktes Pehr Jönsson och Agda Olausdotter så rikt som aldrig tillförne.

Våren 1782 nalkades. Den blev våt och kall och det dröjde länge om innan utsädet kom i jorden. Det året blev det ingen sommar. Himlen stod blekblå och klar i försommarens ljus och kylan steg ur markerna och säden växte dåligt. Augusti kom med ständigt regn och lyste solen någon gång, så var det över sankt fält, där några försenade stackar svartnade. Det året blev det missväxt och som följd därav hungersnöd. Åren därpå hemsökte den ena missväxten efter den andra landet och hungersnöden blev så stor, att dessa år räknas till de svåraste i svenska folkets historia. Det sista nödåret 1784 följdes även av en ovanligt sträng vinter, så att snön ända fram i april månad låg kvar i stora drivor och kölden var så stark, att man i maj kunde köra över isen till Åland. I Viby som annorstädes bars nödårens tunga med tålighet. Man bakade av blandade växtämnen ett nödbröd, som enligt prästerskapets rapport mest liknade torr gödsel. Gott var det inte, men man slapp att svälta ihjäl, och någon gång måste det väl dock åter bli bättre tider.

Och de goda tiderna kommo. Åter gulnade fälten till goda skördar och välståndet växte på nytt i rusthållaregården, där Jeppa nu var fars högra hand. Tillsammans rådslogo de om gårdens skötsel, om den och den vängen, som nog med tiden skulle kunna bära säd och Pehr Jönsson gladdes över det förstånd och den kunnighet, som tjugoåringen visade. Han behövde inte mer oroa sig för gården, i Jeppas händer skulle den inte förfaras. Han hade den rätta kärleken till den gård och jord, som han som den tredje i slakten en gång i tiden skulle övertaga. Och den tiden

kom förr än någon anat. I februari 1789 kände Pehr Jönsson sig icke riktigt kry. Han fick frosskakningar och feber och den 3 mars gick han bort, av "hetsig feber". Han behövde i livet aldrig lämna den gård, — även om det endast gällde att flytta på undantag — som han ägnat ett helt livs hängivna kärlek och outtröttliga arbete.

VIBY KYRKA

den 18 Novbr 1790.

År 1789 den 20 maii förrättades Laga Bouppteckning och Skifte efter afledne Rusthållaren Per Jönsson på N:o 6 3/8 Wiby, som efter sig lämnat, utom Enckan Ajda Olsdotter, 3 Barn, Sönerne Jeppa, myndig, och Jöns 14 år, samt Dotteren Anna 20 år gammal. Å de omyndigas vägnar borde den aflednes broder Jeppa Jönsson i Wiby varit närvarande, men som han är sängliggande sjuk, så infunno sig Swen Nillsson på N:o 8 Rinkaby, som är den aflednes Syskonebarn, Mattis Mårtensson i Jälltofta, gift med den aflednes broderdotter, och Swen Tufwasson från Håslöf, gift med den aflednes Systerdotter.

Wärderingen förrättades af Talemannen Högaktade Nils Swensson från Håslöf, samt Nemdemannen Wälaktade Ola Hansson från Nymö, och sedan Enckan fådt tjenlig förmaning, att Boets tillstånd redeligen upp- gifwa, så upgafs och befants som följjer:

		Specie
		Rdr. Sk. r
<i>Contante Penningar</i>		
Hwita	9: 22: —	
Sedlar	4: —: —	
Slantar	1: 40: —	15: 14: —
<i>Silfwer</i>		
1 Bägare med Bokstäfwer Å. A. S. Åretal 1732, wäger 5 1/2 löd à 14 sk.	1: 29: 6	
1 D:o med Bokstäfwer M. J. S. Åretal 1717	1: —: —	
2:ne skiedar	1: —: —	
<i>Theen</i>		
1 djupt fat	6: —	
1 flatt hamrat Dito	8: —	
1 Dito slätt	6: —	
2:ne hamrade Diupa Tallrickar	6: —	
2:ne släta Dito	4: —	
1 flat hamrad Tallrick	2: —	—: 32: —
<i>Malm</i>		
1 gryta 12 mk. à 4 sk.....	1: —: —	
1 D:o 11 mk. à 3 sk.	—: 33: —	
1 D:o 6 mk. à 4 sk.	—: 24: —	
2:ne liusstakar	—: 6: —	2: 15: —

N:o 1
till
Gravationer

N:o 2
till
Enckan

N:o 3
till
Son Jeppa

N:o 4
till
Son Jöns

N:o 5
till
Dotter Anna

5: 14: —

1: 29: 6

1: —: —
24: —

24: —

—: 32: —
fördel

1: —: —

—: 33: —

—: 24: —

—: 6: —

		Specie ·
		Rdr. Sk. r
<i>Koppar</i>		
1 Inmurad Bränwinspanna med Pipor	4: —: —	}
Hatt och Bröst ihop med Jeppa Jönsson i Wiby, wäger 1 Lpd 3 mk. däraf halfwa delen upta- ges à 6 sk. mk:n	1: 21: —	
1 Kjettel 16 mk. à 5 sk.	1: 32: —	}
1 Dito 9 mk. à 4 sk.	—: 36: —	
1 Dito 6 mk. à 4 sk.	—: 24: —	
		8: 17: —

<i>Järn Waror</i>		
1 Kakelugn	3: 16: —	}
1 Gryta	—: 24: —	
1 Pannejärn	—: 4: —	
1 Trefot	—: 4: —	
1 Dito	—: 2: —	
1 Såg	—: 4: —	
1 Täljyxa	—: 4: —	
1 Wedyxa	—: 6: —	
1 Dito	—: 4: —	
1 Handyxa	—: 6: —	
1 Dito	—: 4: —	
1 bandknif	—: 3: —	
1 nafwer	—: 3: —	
1 Dito	—: 2: —	
1 bredt Hyggejärn	—: 2: —	
1 smalt Dito	—: 1: 6	
Hammar och Tång	—: 4: —	
3:ne Wiggas	—: 9: —	
1 Hötiufwa	—: 3: —	
1 Dito	—: 3: —	
1 Nekatiufwa	—: 1: —	
1 Hottestång	—: 12: —	
1 Spada	—: 1: —	
1 Mäija med Lje	—: 4: —	
1 Lje med skaft	—: 6: —	
3:ne Dito	—: 2: —	
1 Par Seglar	—: 8: —	
1 Par Dito	—: 5: —	
1 Par Dito	—: 1: —	
1 Skiäreknif med Kista	—: 16: —	
1 Dito	—: 16: —	
		6: 36: 6

N:o 1
till
Gravationer

N:o 2
till
Enckan

N:o 3
till
Son Jeppa

N:o 4
till
Son Jöns
5: 21: —

N:o 5
till
Dotter Anna

1: 12: —

1: 32: —

3: 16: —

2: 22: 6
förd. etc.

—: 46: —
förd.

Trä Waror

1 Wråskåp i stugan	—: 24: —
1 målad Eke Kista	1: 32: —
1 gl. Eke Kista	—: 32: —
1 furu Kista	—: 24: —
1 furu Skåp	—: 20: —
1 Dito	—: 12: —
1 Brygge Kar	—: 16: —
1 Dito	—: 8: —
1 Dito	—: 6: —
1 Byketunna	—: 8: —
1 Ståndtunna	—: 8: —
1 Så	—: 4: —
1 Dito	—: 2: —
1 Ballja	—: 2: —
1 Spann	—: 1: —
1 Baketråg	—: 2: —
1 Drickes heltunna	—: 12: —
2:ne D:o halftunnor	—: 16: —
1 D:o Fjerding	—: 6: —
1 Handqwarn	—: 16: —
1 Miölkebytta	—: 1: —
2:ne bärebyttor	—: 2: —
10 st. Silebyttor	—: 10: —
1 Tjerna	—: 2: —
1 Wäf med warpa och behör	1: 16: —
1 beslagen JärnaxlaWagn	4: —: —
1 Dito med obeslagna hiul	1: 32: —
1 Skogwagn	—: 40: —
1 Dito	—: 16: —
1 Dito	—: 8: —
1 Höstwagn	—: 40: —
1 Dito	—: 40: —
1 Släda	—: 4: —
1 Dito	—: 4: —
1 Dito	—: 3: —
1 Dito	—: 3: —
1 Plog med Knif och behör	—: 16: —
1 Arr med Bill	—: 8: —
1 Dito	—: 8: —
1 Dito	—: 6: —

N:o 1
till
Gravationer
—: 24: —

N:o 2
till
Enckan

N:o 3
till
Son Jeppa

N:o 4
till
Son Jöns

N:o 5
till
Dotter Anna

1: 32: —

11: 18: —

1: 8: —
fördel

—: 40: —
fördel

—: 8: —

2: 41: —

		Specie Rdr. Sk. r
1 Dito	—: 6:—	}
1 Dito	—: 4:—	
1 Dito	—: 4:—	
1 Dito	—: 3:—	
1 Hästok	—: 8:—	
1 Dito	—: 8:—	
1 Dito	—: 8:—	
2:ne Harfwar	—: 4:—	

Hästar

1 Brun Hingst 18 år	2:—:—	
1 brunbläsig häst 11 år	10:—:—	
1 swart Häst 5 år	16: 32:—	
1 brunt Sto 7 år	10:—:—	
1 swart D:o 6 år	5:—:—	
1 swart Föllja 3 år	8: 16:—	
1 brun Dito 3 år	8:—:—	
1 brunt märföl i 2 dra året	4:—:—	64:—:—

Fäa

1 Rödhielmig Koo	4:—:—	}
1 swarthi elmig D:o	4:—:—	
1 rödbroked D:o	3: 16:—	
1 röd Dito	3: 16:—	
1 Rödgerig Dito	3:—:—	
1 Rödbrukig qwiga 2 år	2:—:—	
1 Dito Stut D:o	2:—:—	
1 Röd Stut D:o	2:—:—	
1 blackhielmig Stut 1 år	1: 16:—	}
1 Röd dito	1: 16:—	
1 Rödbroked Dito	1: 16:—	
1 Dito	1: 16:—	
1 blackbroked qwigekalf	—: 24:—	
1 Hwitblackad Stutkalf	—: 24:—	

Swin

4 st. större à 1 rdr	4:—:—	
8 st. mindre à 40 sk.	6: 32:—	10: 32:—

N:o 1 till Gravationer	N:o 2 till Enckan	N:o 3 till Son Jeppa	N:o 4 till Son Jöns	N:o 5 till Dotter Anna
------------------------------	-------------------------	----------------------------	---------------------------	------------------------------

2: 41: —

2: —: —
10: —: —

16: 32: —

10: —: —

5: —: —

8: 16: —

8: —: —

4: —: —

11: 16: —
fördel och
morgongåfwa

6: 16: —

2: —: —

2: —: —

2: —: —

1: 16: —

1: 16: —

1: 16: —

1: 16: —

1: —: —

4: —: —
fördel

2: 24: —

1: 32: —

1: 32: —

—: 40: —

Fåar

1 Bagge	—: 20: —	
11 Får med Lamb à 32 sk.	7: 16: —	7: 36: —

Giäss

1 gåse	—: 8: —	
3 giäss	—: 36: —	—: 44: —

Säng Kläder

I änkans säng med En malmgryta och Ett Theen fat	7: —: —	
1 ullen blå och rödrandig dyna N:o 1	1: 32: —	
1 Dito blå och grörandig N:o 2	2: —: —	
1 Dito blårandig N:o 3	1: 16: —	
1 D:o blå och rödrandig N:r 4	1: —: —	
1 linnen blårandig Dito N:o 5	1: 32: —	
1 linnen blårandig hufwuddyna N:o 1	—: 16: —	
1 D:o gulrandig N:o 2	—: 12: —	
1 D:o brunrandig N:o 3	—: 10: —	
1 ullen röd, blå, och grårandig Hufwud Puta N:o 1	—: 12: —	}
1 D:o N:o 2	—: 12: —	
1 D:o blårandig N:o 3	—: 8: —	
1 D:o N:o 4	—: 8: —	
1 D:o blå, brun, och grörandig N:o 5	—: 8: —	
1 Dito N:o 6	—: 8: —	
1 Dito blårandig N:o 7	—: 6: —	
1 linnen Dito N:o 8	—: 8: —	
1 röd, och blårandig ullen Dito N:o 9 med wahr	—: 16: —	
1 Dito N:o 10 med wahr	—: 16: —	
1 Dito grörandig N:o 11 med wahr	—: 8: —	
1 Dito blårandig N:o 12 med wahr	—: 8: —	
1 röd, blå, och grörandigt Hufwuddynewahr ..	—: 12: —	
1 Åke Kläde med 3 rödlakansränner	—: 32: —	
1 Täcke	—: 32: —	
1 linnbottns Täcke	—: 24: —	
1 Dito	—: 16: —	
2:ne Hyendewahr	—: 6: —	}
1 Åkedyne	—: 12: —	
1 Dito	—: 8: —	

N:o 1 till Gravationer	N:o 2 till Enckan	N:o 3 till Son Jeppa	N:o 4 till Son Jöns	N:o 5 till Dotter Anna
	—: 20: — 4: —: —	1: 16: —	1: 16: —	—: 32: —
	—: 44: —			
7: —: — fördel			1: 32: —	
		2: —: —		1: 16: —
		1: —: —		
			1: 32: — —: 16: —	
		—: 10: —		—: 12: —
				—: 24: —
		—: 8: — —: 8: — —: 8: — —: 8: —		
			—: 6: —	—: 8: —
			—: 32: —	
		—: 8: — —: 8: —		—: 12: — —: 32: —
			—: 32: —	
		—: 24: — —: 16: —		
	—: 18: —			
		—: 8: —		

		Specie Rdr. Sk. r
2:ne Hyende	—: 16: —	} 21: 28: —
2:ne Dito	—: 12: —	
1 gulrutigt Dito	—: 6: —	

Linn Kläder

1 lärftslakan N:o 1	—: 16: —	} 3: —: —
1 Dito N:o 2	—: 16: —	
1 Dito N:o 3	—: 8: —	
1 Dito N:o 4	—: 16: —	
1 Dito N:o 5	—: 12: —	
1 blångarnslakan N:o 1	—: 4: —	
1 Dito N:o 2	—: 6: —	
1 Dito N:o 3	—: 4: —	
1 Duk N:o 1	—: 16: —	
1 Dito N:o 2	—: 8: —	
1 Dito N:o 3	—: 2: —	
1 par blårandiga handkläden	—: 6: —	
1 par lärfts Dito	—: 10: —	
1 Par blångarns handdukar	—: 6: —	
2 små dukar	—: 8: —	
1 Putewar N:o 1	—: 2: —	
1 Dito N:o 2	—: 1: —	
1 Dito N:o 3	—: 1: —	
1 Dito N:o 4	—: 1: —	
1 Dito N:o 5	—: 1: —	

Afledne Mannens Gång Kläder

1 Hatt	—: 8: —
1 blå tröja	—: 12: —
1 Skinntröja	—: 16: —
1 swart tröja	—: 32: —
1 Dito	—: 16: —
1 Dito	—: 12: —
1 SkinnPälls	—: 32: —
1 Dito	—: 20: —
1 Par Skinnbyxor	—: 24: —
1 Par Dito	—: 4: —
1 blått lifstykke	—: 16: —
1 formössa	—: 8: —
1 Par Stöflar	—: 12: —
1 Par Dito	—: 4: —

N:o 1
till
Gravationer

N:o 2
till
Enckan
—: 34: —

N:o 3
till
Son Jeppa

—: 16: —

N:o 4
till
Son Jöns

—: 24: —

N:o 5
till
Dotter Anna

—: 16: —

1: 34: —

—: 2: —
fördel

—: 4: —

Specie
Rdr. Sk. r

1 Par Skor	—: 12: —	
1 Par Dito	—: 2: —	
1 Par Strumpor med band	—: 10: —	
1 Par Dito utan band	—: 8: —	
1 Par Dito	—: 1: —	
1 Par swarta wantar	—: 2: —	
1 Par blå Dito	—: 3: —	
1 Par Skinn Handskar	—: 4: —	
1 Skiorta N:o 1	—: 16: —	
1 Dito N:o 2	—: 24: —	
1 Dito N:o 3	—: 16: —	
1 Dito N:o 4	—: 8: —	
1 Dito N:o 5	—: 4: —	
1 Dito N:o 6	—: 10: —	
1 Dito N:o 7	—: 10: —	
1 Dito N:o 8	—: 4: —	7: 14: —

Diwarse Saker

1 Sadel med betsel	—: 24: —	
1 Par läderselar med Töm	—: 16: —	
1 Par Dito	—: 12: —	}
1 Par Dito	—: 8: —	
1 Par Dito	—: 4: —	
1 rund slipesten	—: 8: —	
1 swartbrunt sto 13 år	4: —: —	5: 24: —

Utsådd Spannemål

2 tunnor Råg	6: —: —	
4 Ärter	12: —: —	
1 Wickor	2: —: —	
2 skieppor ärter	—: 32: —	20: 32: —

Behållen Spannemål

7 tunnor Korn à 2 1/2 Rdr	17: 24: —	}
2 Hafre	3: —: —	

Utestående Fordringar

hos Anders Persson i Rinkaby bete, efter förskrifning den 26 martii 1783, Capital	16: 32: —
D:o efter förskrifning den 18 martii 1785, Capital	16: 32: —

N:o 1
till
Gravationer

N:o 2
till
Enckan

N:o 3
till
Son Jeppa

N:o 4
till
Son Jöns

N:o 5
till
Dotter Anna

7: 14: —

—: 24: —

—: 16: —

—: 24: —

—: 8: —

4: —: —

41: 8: —

		Specie Rdr. Sk. r
Jeppa Jönsson i Wiby efter förskrifning d. 2 Januari 1785, Capital	16: 32: —	
4 1/3 års ränta à 5 procent	3: 29: 4	
Herr Capitain Berg i Åhus, efter förskrifning den 4 Februari 1788 Capital	66: 32: —	
Qwartermästaren Wiberg efter sedel den 17 De- cember 1786 återstod	4: 16: —	
Corporal Fristedt efter förskrifning den 14 martii 1786, återstod	3: 8: —	
Swen Nillson i Rinkaby utan sedel	13: 16: —	
3 års ränta	2: 20: —	143: 25: 4
Krono Rusthållet N:o 6 3/8 Wiby, som den afledne tillträdt efter sine Föräldrar, anses för besittningen	233: 16: —	till del.
och Munderingen	25: —: —	258: 16: —
	<u>Summa</u>	<u>649: 14: 4</u>

<i>Grawationer</i>		Specie Rdr. sk. r.
Arfwemedel till afledne Mattis Ohlssons i Legewed barn enligt utslag den 11 Martii 1784, Capital ..	33: 16: —	
5 års ränta	<u>8: 16: —</u>	41: 32: —
Bouptecknings och utredningskostnad	20: —: —	
Wärderingsmännen	—: 32: —	
De fattige	—: 40: —	
till Chartor	<u>—: 3: 4</u>	
	<u>Summa</u>	<u>63: 11: 4</u>

Att Boets tillstånd redeliga blifwit upgifwit, dett betygar under Ede-
lig förbindelse

Ajda A O D Olas Dotter

Wärderingens riktighet besanna

Nils Swensson

Ola Hansson

N:o 1 till Gravationer	N:o 2 till Enckan	N:o 3 till Son Jeppa	N:o 4 till Son Jöns	N:o 5 till Dotter Anna
6: 37: 4 till Grav.	42: 44: 6	38: 23: 9 ³ / ₅	38: 18: 3 ³ / ₅	16: 45: 4 ⁴ / ₅
		93: 16: —	93: 16: —	46: 32: —
	8: 16: —	6: 32: —	6: 32: —	3: 16: —
<hr/> 103: 33: 10	<hr/> 111: 33: 6	<hr/> 173: 26: 9 ³ / ₅	<hr/> 173: 26: 9 ³ / ₅	<hr/> 86: 37: 4 ⁴ / ₅

Utredning och Skifte

Jfrån Inwentarii Summan afgår Grawationerne, för hwilka änckan answarar och theremot fådt godtgiort, som i första Collumnen framman till finnes utlagdt	63: 11: 4
därnäst belöper Enckans fördel till de äfwen i första Collumnen utlagde	17: 30: 6
Sedan Enckans giftorätt därefter blif wit afdragen till 111 Rdr 33 sk. 6 rst., så blifwer afledne mannens Behållne lått i Boet, lösöre	223: 19: —
och för Hemmanet	233: 16: —
Tillsammans	456: 35: —
Hwaraf Enckan tillkommer sin morgongåfwa, som jämwäl godtgiöres med de i första col lumnen utlagde waror	22: 40: — 103: 33: 10
Uti 2:dra Collumnen är utlagdt till Enckans giftorätt	111: 33: 6
I 3:dje Collumnen finnes utfördt till sonen Jeppa	173: 26: 9 ³ / ₅
I 4:de till sonen Jöns	173: 26: 9 ³ / ₅
och i 5:te till dotteren Anna	86: 37: 4 ⁴ / ₅
	<u>Summa 649: 14: 4</u>

Sålunda wara förrättadt; Betygar Ut supra

Swen Risberg

Med föregående skifte äro wi nöjde, och åtager iag Jeppa Persson mig, att, då min Broder Jöns warder myndig, samt enär min Syster Anna blefwen gift, till dem öfwerlämna sådane Kreatur, till ålder och värde, som till dem nu utlagde äro, äfwen som theras öfrige waror skola blifwa wårdade och komma dem tillgodo, försäkra.

Wiby den 12 octobr. 1790.

Jeppe Pehrsson

Ajda A O D Ols dotter

å de omyndigas wägnar

Swen S N S Nilsson

Swen Tufwasson.

Till witterlighet samt att Swen Tufwasson mottagit de omyndigas lått
sedlar, underskrifwa och betyga.

Swen Risberg

Nils Swensson.

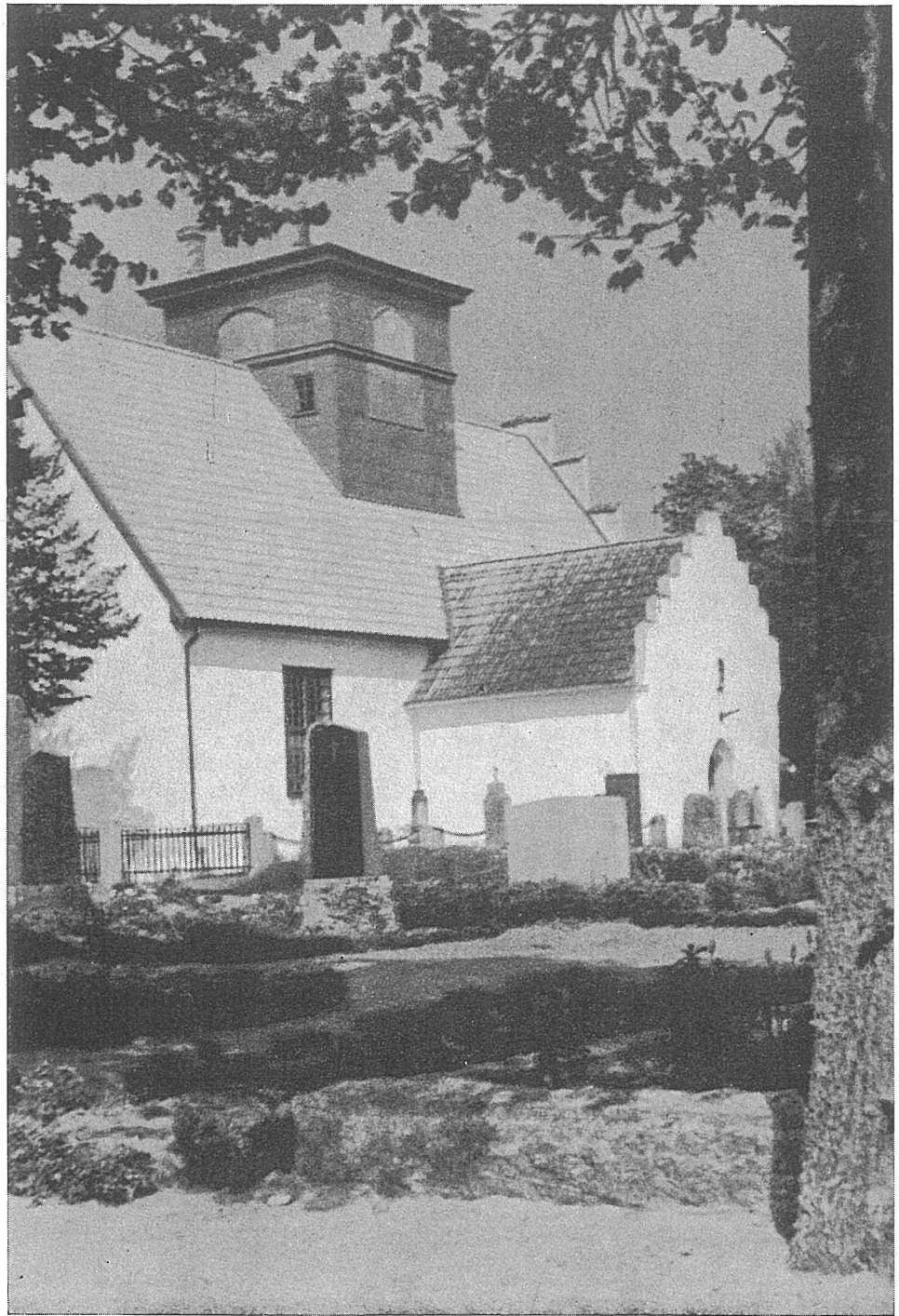
De fattigas andel är betalt med fyratio skr specie, som qwitteras.

Swen Aulin.

Föregående afskrift är lika lydande med originalet; betygar.

Swen Risberg.

Villands häradsrätts bouppteckningar.

RINKABY KYRKA

JEPPA PEHRSSON

född den 20 juni 1767 i Viby

död den 18 mars 1846 i Viby

Föräldrar: Pehr Jönsson och Agda Olausdotter.

Gift den 27 november 1791 med

MARNA NILSDOTTER

född den 13 maj 1768 i Rinkaby

död den 8 april 1830 i Viby

Föräldrar: kyrkovärden Nils Mårtensson och Anna Brodersdotter.

Barn:

Pehr	född 23 mars	1793
Nils	„ 6 november	1794
Anna	„ 29 oktober	1796
Ingar	„ 9 maj	1799
Ingar	„ 22 maj	1800
Ola	„ 29 december	1802
Karna	„ 13 april	1805
Elna	„ 12 augusti	1812

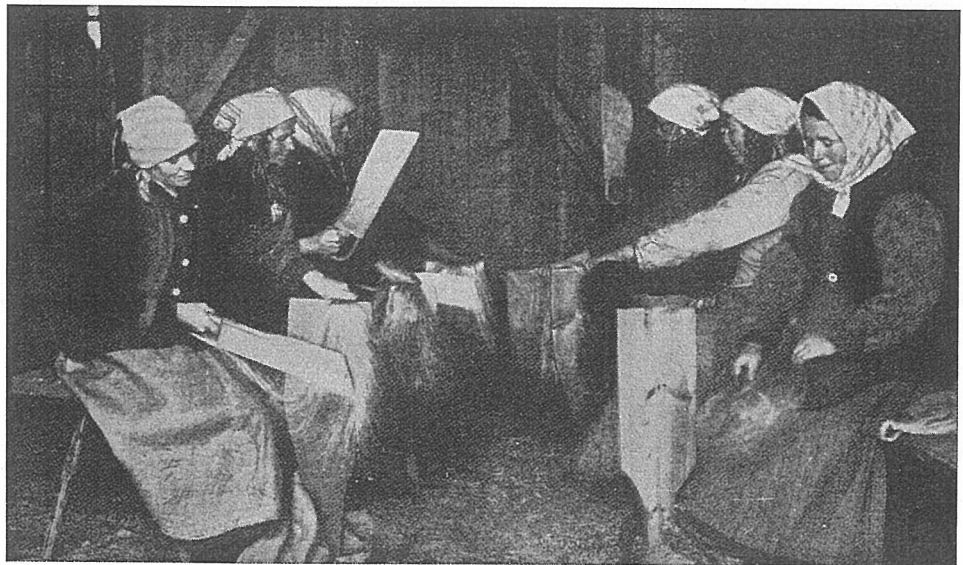
Det var ett vackert arv, Jeppa Pehrsson satts att vårda. Gården var bland bygdens åboar ansedd som en av de allra förnämligaste; vad som gjordes på Viby nr 6 visste man väl löna sig att försöka själv. Det hade därför under Jeppas fars tid blivit så, att det där på gården ofta gavs tecknet, när arbetena på jorden skulle sättas igång inom byalaget. Jeppa mindes väl, huru hans far blivit åtspord, om han inte ansåge, att tiden nu var inne att hugga rågen, om man inte borde skörda potatisen och mycket annat, om vilket man velat taga råd av Pehr Jönsson, vars erfarenhet och goda omdöme man satte sin lit till. Nog tyckte Jeppa Pehrsson ibland, att detta förde större ansvar med sig än vad han mäktade bära, när han nu själv skulle träffa avgörandena angående jordens skötsel och det var till honom, man satte sin tillit i osäkra fall. Men Jeppa Pehrsson visste också, att om han bara toge till vara de kunskaper, som hans fader bibringat honom, skulle allt gå till det bästa. Redan som liten parvel hade han följt sin fader i arbetet på tegarna och utägorna, gått med honom till allmanningen och varit honom behjälplig i stall och lador. Det hade därvid hos honom växt fram en kärlek till fädernegården, som han skulle komma att bevara och befästa till sin sista stund.

Med frejdigt mod grep sig Jeppa Pehrsson an med arbetet på sin gård. Skördarna slogo väl ut och priserna på både potatis och tobak voro goda. Allt gick honom väl i händer. Skatten av silverföremål växte sig allt större och större. När två år gått efter faderns bortgång, förde Jeppa sin brud till gården. Det var den vackra Marna Nilsson, som blev husmor på

Viby n:r 6. Nu kom vävstolen i flitigt bruk. Den ena vävräckan efter den andra lades ut till blekning om våren och Marnas linneförråd var hennes stolthet, förfärdigat som det var med hennes egna händer och av det lin, som växt på gården. När på sommaren linet blommade, lyste fältet blått som den blåaste vårhimmel. När sädesskörden var bärgad, satte man igång med linberedningen. Linet rycktes upp med roten och bands samman i små kärvar, som travades. Efter ungefär åtta dagar breddes dessa ut på marken för att taga röta, så att stjälkarna lättare skulle kunna skiljas från tågorna. I början av oktober fördes det till brytstugan, där det bröts och torkades, och därefter till logen, där det bearbetades med skäkteträna för att avlägsna de stjälkar, som ännu kunde finnas kvar. Efter häcklingen och spånaden kom det slutligen till Marnas vävstol, där skytteln, förd av hennes flinka händer, löpte fram och tillbaka mellan varptrådarna.

Den 23 mars 1793 kom Marna Nilsdotters och Jeppa Pehrssons förstfödde till världen. Det var en son, som efter farfadern kristnades till Pehr.

Ären voro fortfarande goda och välståndet i gården ökades. Jeppa Pehrssons förmögenhet och anseende växte. Trots sin ungdom blev han på kyrkostämman vald till kyrkovärd för Gustav Adolfs församling, det namn som Viby år 1778 omändrats till. Namnbytet hade skett på förordande av riksdagsmannen Nils Svensson från Viby, som var fadder vid kronprins Gustav Adolfs dop, varefter han i sin hemförsamling förmådde socknemännen att anhålla, att till ära för kronprinsen få kalla sin kyrka för Gustav Adolf. Att bliva kyrkovärd var redan i och för sig ett förtroende

LINET SKÄKTAS

uppdrag och att Jeppa Pehrsson hedrades med det i unga år, var ett ytterligare bevis på den uppskattning, han vunnit inom byalaget.

På högstsalig konung Gustaf Adolfs dag den 6 november 1794 föddes åter en son i den gamla rusthållaregården. Han döptes efter sin morfader till Nils och hans syster, som kom till världen den 29 oktober 1796, fick namnet Anna efter mormodern.

Framsynt som han var, tänkte Jeppa Pehrsson redan på den tid, då gården skulle gå vidare till hans äldste son. Han ville lämna den till honom i om möjligt ännu bättre skick, än vad han själv mottagit den, och så beslöt han att bygga till boningshuset. År 1797 stod det färdigt med initialer och årtal inhugget i bjälken ovanför ingången till stugan. *)

Vid ett stadsbesök hade Jeppa Pehrsson sett ett musikinstrument, som man kallade för taffel. När man spelade på det, lät det så grant, att man kunde tro sig vara i himlen. Det skulle vara något att ha hemma i Vibyl! Jeppa Pehrsson kunde inte motstå. Och nu stod taffeln där i det nya rummet och den ene efter den andre av byns invånare gjorde sig ärende till Jeppa Pehrs för att se och höra underverket.

Förutom till kyrkovård blev Jeppa Pehrsson vald till flera andra förtroendeposter. Så blev han föreståndare för den frivilliga vaccinationen, när denna 1801 infördes, och detta var han alltjämt 1816, då förordningen om tvångsvaccinering av barn kom till. Vidare utsågs han såsom varande "en för anständighet, sedlighet och pålitlighet känd hemmansägare" till "ordnings- och upplysningsman inom socknen för att fästa noga uppmärksamhet å fylleribrott och förbrytare till laga arm befordra". Vart åttonde år var han dessutom ålderman, eftersom byalaget bestod av åtta hemmansägare, som i tur och ordning voro åldermän. Ingen fick utan bärande skäl undandraga sig denna syssla, som kunde vara nog så betungande, då åldermannen skulle sörja för de fattiga, mottaga och härbärgera tiggare och rackaren samt handha byns tjur och orne.

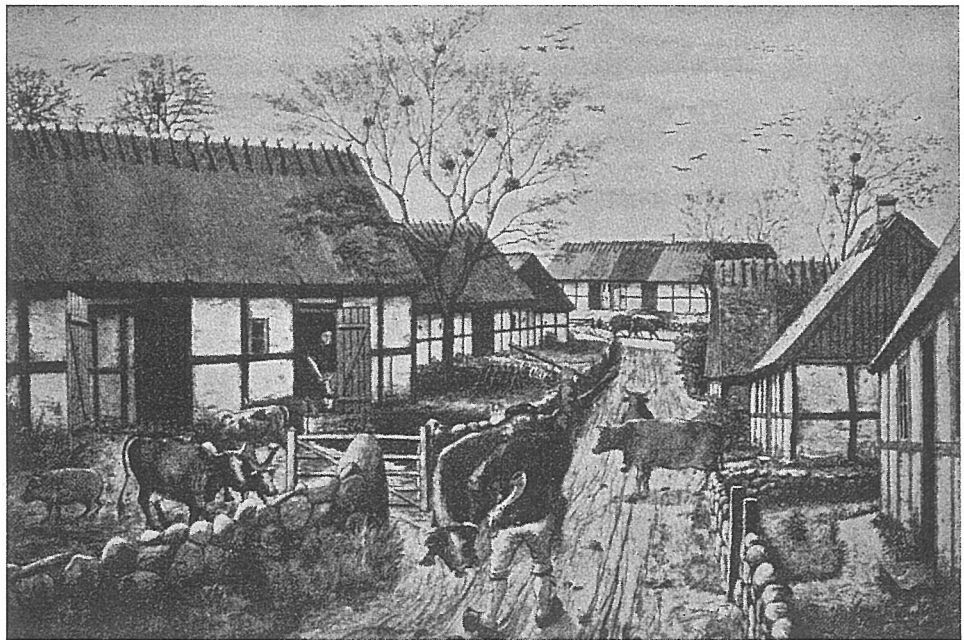
Under de närmast följande åren växte familjen stadigt. Den 9 maj 1799 föddes Ingar. Hennes liv blev dock icke långt; redan den 29 juni på Petri och Pauli dag gick hon bort. Hennes namn fick istället nästa flicka, som föddes den 22 maj 1800. Två år senare, den 29 december föddes Ola, som på nyårsdagen 1803 döptes i Viby kyrka. Han bars av hustrun Anna Nils Bengts uti Rinkaby och faddrar voro åbon Pehr Ohlsson och åbon Nils Bengtsson samt hustrun Anna Sven Åkas. Efter Ola föddes två flickor, Karna den 13 april 1805 och Elna den 12 augusti 1812.

Gården födde väl den stora familjen. Skördarna blevo bättre och bättre, beroende på att Jeppa Pehrsson lätit dika vissa tegar, där vårvattnet annars gärna dröjde sig kvar. Jeppa Pehrsson mindes, att hans far berättat, att storskiftet genomfördes under hans tid. Man ville söka minska åkrarnas

*) När denna byggnad år 1910 revs, tillvaratogs bjälken och infogades i den byggnad, som därefter uppfördes. Bjälken finnes fortfarande kvar.

antal för varje åbo. Men fadern hade också sagt — det drog Jeppa sig till minnes — att förordningen om detta skifte icke mottagits så synnerligen väl av allmogen. Man stannade hellre vid det gamla och beprövade. Den 31 mars 1803 utkom nu en av Gustav IV Adolf undertecknad förordning om enskiftets införande i Skåne. Vad som gav kraft åt förordningen, var den bestämmelsen, att "när en besuten hemmansägare yrkade det, skulle i trots af andres motstånd, denne ega vitsord, och förrättningen sättas i verkställighet". Vidare bestämdes det, att de, som fingo odlad jord, skulle till dem, som erhöilo ouppodlad mark, under vissa år erlægga odlingshjälp. Det var inte så lätt att genomföra detta och det gick ej heller utan stridigheter. Redan något år därefter påbörjades skiftesförrättningen i Viby. Lantmätaren mätte och kartlade, godemännen taxerade och byamännen följde med och sågo noga på och samlades sedan på kvällen och diskuterade mätningarna. Det var en omvälvningens tid och förändringen blev utsatt för många bittra omdömen. De klarsyntaste insågo fördelarna, men man förstod också, vad man gick miste om, när den nära samhörigheten försvann.

1809 års krig kastade sin skugga också över det fredliga Viby. När ryssarna började bränna och härja även på de svenska kusterna, kom menderades rusthållarna i Viby att sända ut sina ryttare och nummer

BYAHÖREN DRIVER KORNA PÅ BETE EN TIDIG MAJMORGON

(Akvarell av Frans Lindberg.)

hästar, som beordrades till Ratan och Sävar, där man befarade att ryssarna skulle försöka landstiga. Så blev också fallet, men ryssarnas landstigningsförsök misslyckades. Detta spordes också i Viby, där man var fullt överens om, att detta var de duktiga ryttarnas förtjänst. I övrigt debatterades stridens växlingar och man erfor med förtrytelse arvfiendens framgångar. Förräderiet på Sveaborg kändes som ett dolkstyng. Så ingick hösten, den förfärliga hösten, då Finland gick förlorat och sorgen och be-

RYTTAREN GÖR PACKNINGEN KLAR
(Teckning av C. A. Dahlström.)

störtningen kände inga gränser. Att Finland skulle behöva avstås till de fruktade ryssarna, det hade man ändå aldrig tänkt sig.

När Jeppa Pehrsson fyllt femtiotvå år, började han tänka på att överlämna gården och draga sig tillbaka på undantag. Liksom sin farfar gick han ofta på kvällarna en tur runt gården med tanke på att bestämma, var det undantag skulle byggas, som ej behövts för hans farfar eller far. En kväll tyckte han sig ha funnit platsen och så gick han in i stugan och hämtade Marna Nilsson och tillsammans ställde de stegen till den plats en liten bit från gården, som Jeppa Pehrsson tänkt sig. Och Marna Nilsson var ense med honom: just här skulle hon vilja bo den gång, hon skulle överlämna sysslorna i rusthållaregården i andra händer. Så bör-

jade undantagsgården byggas och blev också färdig. Men Jeppa Pehrsson dröjde med att överlämna gården. Det hade ju legat närmast till hands, att äldste sonen Pehr blivit arvtagaren, men denne hade aldrig varit föräldrarna till någon verklig glädje. Redan tidigt hade han visat mindre goda anlag, om honom finnes en anteckning i kyrkoboken, som säger: "han supade, kunde ej få hemmanet". Själv insåg han också, att han inte var den, som borde föra fädernas arv vidare. 1822 flyttade han till Karlshamn, där han blev murare. 1832 återkom han till Viby, där han tre år senare avled.

Näst äldste sonen Nils var en skötsam och dugande yngling, som Jeppa Pehrsson med förtroende skulle ha kunnat lämna gården åt. År 1818 hade Nils emellertid gift sig med Ingar Fajersdotter från Rinkaby och erhållit svärfaderns, den förmögne bonden Fajer Mattson, gård i Rinkaby, där han blivit rusthållare.

Eftersom de två äldsta sönerna icke kunde komma ifråga, återstod endast den yngste, Ola. Hur det var, stod nog av alla barnen Ola faderns hjärta närmast. Så blev det också så, att Ola efter sitt giftermål med Elna Trulsdotter fick övertaga gården med hälften av ägorna. Den 22 december 1823 erhöll han fasta å 3/16 mantal n:r 6 Viby (Viby 6²). Den andra hälften av ägorna överlät Jeppa Pehrsson till sin dotter Ingar i samband med hennes giftermål med den förmögne bonden och mjölnaren Åke Åkesson. Denna del benämndes sedermera 3/16 mantal Viby n:r 6 (Viby 6³). Redan den 20 april 1790 hade Jeppa Pehrsson erhållit Kungl. Kammarkollegiets skattebrev å 3/8 mantal Viby n:r 6.

Jeppa Pehrsson, som alltjämt var rask och vid god hälsa, hade nog ibland svårt att låta bli att bistå sin son med gårdens skötsel. Men han var en klok och vidsynt man, som tänkte tillbaka på sin egen ungdom, hurusom han, när han var yngre än vad Ola nu var, själv fått taga ansvaret i egna händer och han visste också, att man hellre utför sina egna idéer och tankar än andras. Också gick allt Ola väl i händer; Jeppa Pehrsson behövde inga bekymmer göra sig för den saken.

Sju år hade gått sedan Jeppa Pehrsson lämnat gården ifrån sig, då Marna Nilsdotter den 8 april 1830 gick bort. Det blev tomt efter henne, en tomhet, som inte ens barnbarnen förmådde fylla. I sexton år skulle Jeppa Pehrsson överleva henne, sexton år i minnenas värld. Den 18 mars 1846 gick han ur tiden, 79 år gammal. Vid sidan om hustrun jordades han på Viby gamla kyrkogård, i den hembygdens jord, som han älskat.

N 57. Inl. till Willands häradsrätt den 30 Apr. 1846.

År 1846 den 27 marti, förrättades Bouppteckning efter förra åboen Jeppa Pehrsson på No 6 Wiby som afled den 18dertonde i samma månad och lemnade efter sig Sönerna Nils och Ola Jeppsson samt Döttrarne Anna, Ingar och Karna samt Elna Jeps Dotter gift med Husmannen Pehr Pehrsson derstädes, men hwaraf endast Dottren Elna enligt sin afl. Faders Testamente blifwer arfvinge af des efterlemnade qwarlätenskap.

Förrättningen företogs och werderades af underteknad sedan arfwingarna blifwit påmint att Redligen uppgifwa boet, och lyder som följer.

	Werderad i	
	Banco	
	Rdr	S
<i>Sängkläder</i>		
1 Yllet Bolster wägt 1 # 2 #	4	
1 Do Linnen wägt 24 #	2	
1 Hufwud Dyna wägt 6 1/2 #	1	16
1 Do Do 3 1/2 #		32
1 Do Do 5 #	1	
1 Do Linnen 6 #		16
<i>Den afl Gångkläder</i>		
1 Tröja Blå		24
1 Do Grå	1	
1 Do Do		12
1 Do		8
1 Do Swart		16
1 Lifstycke gråt		12
1 Do gråt		8
1 par Do byxor	1	
1 Do Skinbyxor		32
1 par Do Do		8
1 par Do Do		6
2 par Strumpor		24
1 blågarn Sjorta	1	
1 Do Do	1	
1 Do Do		40
1 Do Do		40
1 Do Do		16
1 Do Do		16
1 Do Do		16
1 Do Do		16
1 Do Do		8
1 Do Do		32
1 Do Do		6

2ne st. Nattkappor	8
2. Do Do	8
2ne Do Do	8
2ne Do Do	8
2ne Do Do	8
1 Do Do	4
4 par Kort armar	4
2ne Örngodt	8
1 Sangomhang	8
2ne par Handskar o wantar	6
1 par Stöflar	8
1 flaska	16

Diiverse waror

En Eke Kista	2	
1 Sång Bok		8
1 Skåp		4

Kreatur

1 Får	4	
1 Do	4	
1 Do	3	
	<u>Summa</u> 35	14

Grafwationer

Likstol, till Präst o Kläckare	3	
för Likkista	2	
Uptikningsarfvode		16 11
de fattiges $\frac{1}{8}$ procent		2 1 $\frac{2}{8}$
Lösen wid Härads Rätten		12
	<u>Summa</u> 5	31 $\frac{2}{8}$

Uppgiftens Riktighet besannas under Edlig förbindelse

Pehr P P S Pehrsson

at werderingen är af oss förrättat efter bästa förstånd

Abram Swensson

Åke Svensson

Sälunda förrättat ut supra

Nils Månsson

Bevittnas af

N. P. Ahlberg

H. D. M.

EGENDOMEN 3/16 MANTAL N:R 6 VIBY (VIBY 6³).

Sedan Jeppa Persson och hans hustru Marna Nilsdotter den 20 april 1790 erhållit kungl. kammarkollegiets skattebrev å 3/8 mantal n:r 6 Viby och denna fastighet genom en den 5 september 1838 fastställd förrättning delats i Viby 6² och 6³, vardera om 3/16 mantal, har Viby 6³ enligt å nedannämnda dagar meddelade fastor eller lagfarter ägts av följande personer.

I.

Åke Åkesson och hans hustru Ingar Jeppasdotter enligt fasta den 23 juli 1824 å hela fastigheten, som de genom avhandling den 17 april 1822 förvärvat av den sistnämndas föräldrar Jeppa Persson och Marna Nilsdotter.

II.

Anders Faijersson och Kjerstina Håkansdotter enligt fasta den 22 december 1826 å hela fastigheten, som de genom avhandling den 17 maj 1825 förvärvat av Åke Åkesson och Ingar Jeppasdotter.

III.

1. Abraham Svensson enligt fasta den 8 mars 1836 å hela fastigheten, som han genom avhandling den 12 mars 1834 förvärvat av Anders Faijersson och Kjerstina Håkansdotter.

2. Gunilla Persdotter enligt fasta den 8 mars 1836 å hälften av fastigheten, som hon troligen köpt av sin blivande man Abraham Svensson.

IV.

1. Sven Abrahamsson enligt lagfart den 9 maj 1876, § 288, å 1/16 mantal, som han genom köpebrev den 15 december 1875 förvärvat av Anders Mårtensson och hans hustru Karna Abrahamsdotter, därvid såsom åtkomsthandling företetts arvskifte efter den sistnämndas föräldrar Abraham Svensson och Gunilla Persdotter;

2. Sven Abrahamsson enligt lagfart den 9 maj 1876, § 290, å 1/16 mantal, som han erhållit på grund av arvskifte den 26 juli 1873 efter Abraham Svensson och Gunilla Persdotter; samt

3. Sven Abrahamsson och h. h. Pernilla Svensdotter enligt lagfart den 5 september 1882, § 33, å 1/16 mantal, som de genom köpebrev den 15 maj 1882 förvärvat av Kjersti Abrahamsdotter och hennes man Ola Hansson, därvid såsom åtkomsthandling företetts ovannämnda arvskifte.

V.

Jöns Månsson och hans tillämnade hustru Anna Nilsdotter enligt lagfart den 6 september 1886, § 24, å hela fastigheten, som de genom köpebrev den 28 april 1886 förvärvat av Sven Abrahamsson och Pernilla Svensson.

VI.

Anders Persson och hans hustru Margareta Persson enligt lagfart den 1 oktober 1889, § 48, efter ansökan den 3 juni s. å., § 107, å hela fastigheten, som de genom köpebrev den 29 maj 1889 förvärvat av Jöns Månsson och Anna Nilsson.

VII.

P. Karlsson enligt lagfart den 8 juni 1897, § 117, å hela fastigheten, som han genom köpebrev den 14 december 1896 förvärvat av Anders Persson och h. h. Margareta Persson.

Genom en den 8 juli 1899 fastställd förrättning delades Viby 6³ i 1/32 mantal Viby 6¹⁶ och 5/32 mantal Viby 6¹⁷.

Viby 6¹⁶ har ägts av följande:

I.

M. Persson och E. Möller enligt lagfart den 14 juli 1899, § 114, efter ansökan den 6 juni 1899, § 110, å Viby 6¹⁶, som de genom avhandling den 24 december 1898 förvärvat av P. Karlsson.

II.

Lers och Tegelinindustriaktiebolaget Herkules enligt lagfart den 14 juli 1899, § 116, efter ansökan den 6 juni 1899, § 111, å Viby 6¹⁶, som bolaget genom avhandling den 24 december 1898 med därå tecknad överlåtelse förvärvat av M. Persson och E. Möller.

Viby 6¹⁷ har ägts av följande personer:

I.

Joh. Persson enligt lagfart den 10 februari 1913, § 24, å Viby 6¹⁷, som han genom köpebrev den 12 oktober 1912 förvärvat av P. Karlsson.

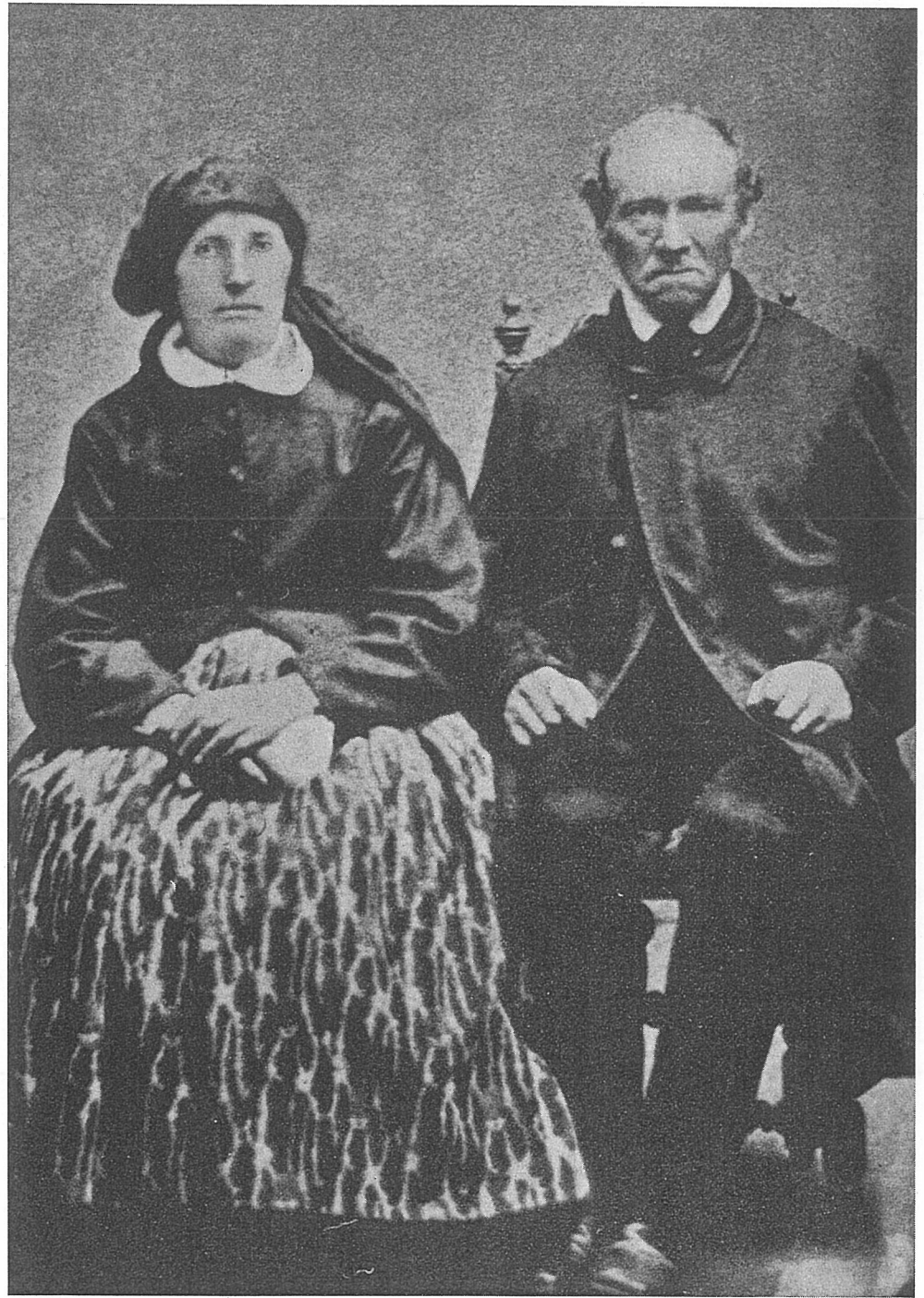
II.

Joh. Svensson enligt lagfart den 28 juli 1937, § 469, å Viby 6¹⁷, som han genom köpekontrakt den 24 februari 1937 och köpebrev den 25 mars s. å. förvärvat av Joh. Persson och Sigrid Persson.

KARTA AV ÅR 1854

Viby kyrka och Viby nr: 6 till höger.

OLA JEPSSON OCH ELNA TRULSDOTTER

OLA JEPSSON

född den 29 december 1802 i Viby
död den 10 mars 1879 i Stora Herrestad
Föräldrar: Jeppa Pehrsson och Marna Nilsdotter.

Gift den 18 januari 1824 med
ELNA TRULSDOTTER
född den 17 maj 1803 i Rinkaby
död den 22 april 1876 i Stora Herrestad
Föräldrar: Truls Jönsson och Elna Pehrsson.

Barn:

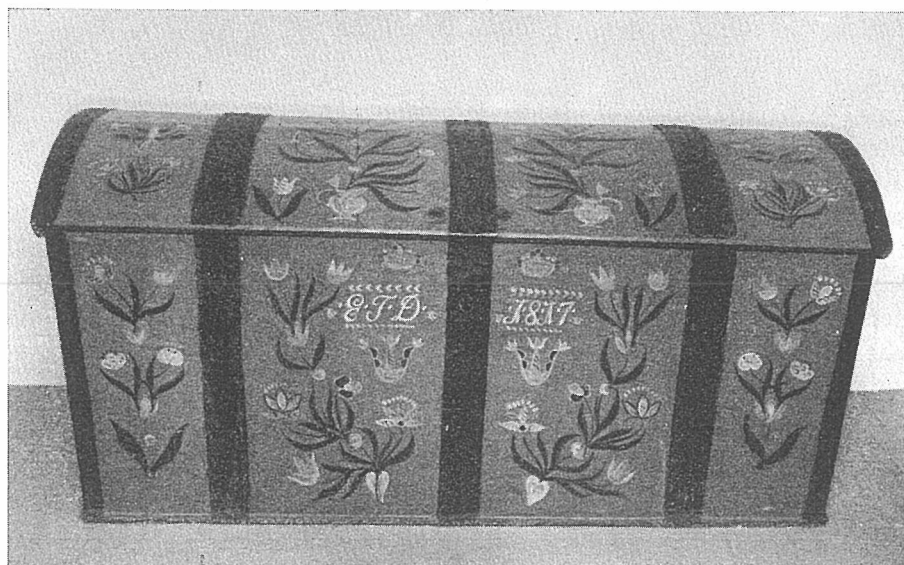
Anna	född den	14 december	1824
Martin	„ „	4 september	1826
Nils Olof	„ „	18 december	1828
Truls	„ „	26 mars	1831
Marna	„ „	3 oktober	1833
Jöns	„ „	20 mars	1837
Kjersti	„ „	20 februari	1840
Pehr	„ „	1 februari	1842
Anders	„ „	14 augusti	1845

Den 18 januari 1824, andra söndagen efter Epiphantias, då högmässotexten handlar om bröllopet i Kana, vigdes i Rinkaby gamla medeltids-

RINKABY KYRKA

kyrka Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter. Det var ett ståtligt bröllop, som Truls Jönsson höll för sin enda dotter. Där saknades varken för-ridare eller spelmän, men trots all ståten, drogos blickarna till det unga brudparet, som enligt vad prästfrun i Viby senare sade, tillhörde "det vackra folkslaget", hon ljus och han mörk. De sågo också bra ut, de unga; nu i kyrkan var en något högre färg på kinderna än vanligt det enda tecknet på en möjligen inneboende sinnesrörelse, som det ej ansågs

ELNA TRULSDOTTERS BRUDKISTA,
som hon erhöi i gåva av sin fader Truls Jönsson.

passande att visa. Vigseln avlöpte utan några som helst missöden, ringen tappades inte, formuläret sades efter utan att någon av kontrahenterna stakade sig och allt var som det skulle vara, när festmåltiden i bröllopsgården tog vid. Det var ett gille, som drog ut på tiden. Men även ett bröllop tager slut och så småningom bröt brudparet upp för att köra den halva milen till Viby. Brudgummen körde själv släden, som var prydd med ett vackert av bruden vävt täcke och en likaledes av henne förfärdigad agedyna. Så gled släden med de nygifta ut genom gårdsporten, bort mot den gamla släktgården, som stod färdigsmäckt att taga mot sin unga husfru.

Elna Trulsdotter var själv uppvuxen på en gammal gård och var väl insatt i de plikter, som åvilade henne som hustru till ägaren av en ansedd släktgård med gamla, goda anor. Hon var praktisk, road och intresserad av att styra och ställa i hushåll och trädgård. Ola Jeppsson lärde sig också

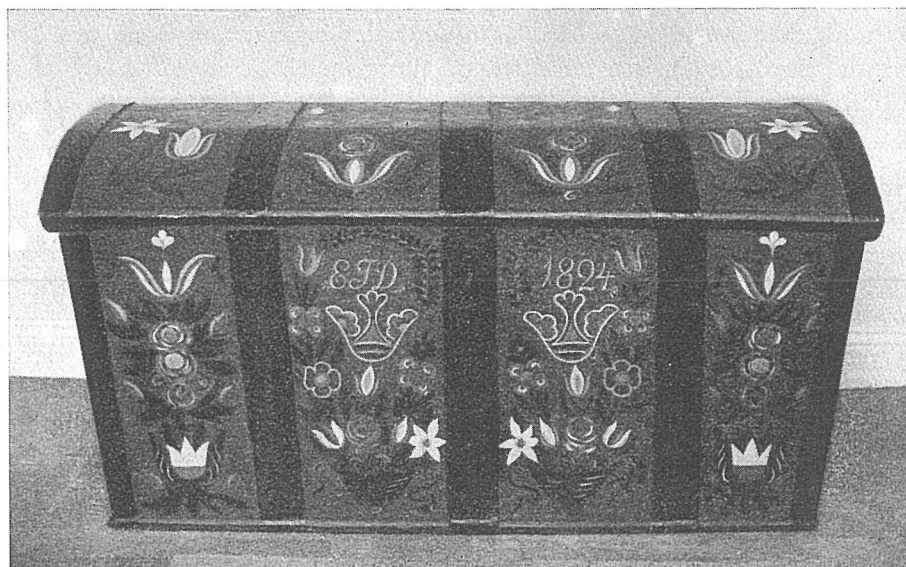

ELNA TRULSDOTTERS RÖLAKANSTÄCKE

(Förvaras i Röhsska Konstslöjdmuseet, Göteborg, inv. n:r 241—15.)

snart att alltid taga henne till råds i alla angelägenheter, som rörde familjen eller gården. Hon var allvarligare till sinnet än Ola Jeppsson, som var gladlynt och livlig, men båda överensstämde de i sin varma och innerliga religiositet*). Ola Jeppssons och Elna Trulsdotters 52-åriga äktenskap var alltid präglad av innerlig kärlek och förtroligt samarbete.

Den 14 december 1824 föddes dottern Anna. Visst voro både föräldrarna och icke minst farföräldrarna glada över hennes födelse, men det

DEN KISTA,

som Elna Trulsdotter erhöll av Ola Jeppsson vid dottern Annas födelse och som var ämnad som brudkista åt dottern.

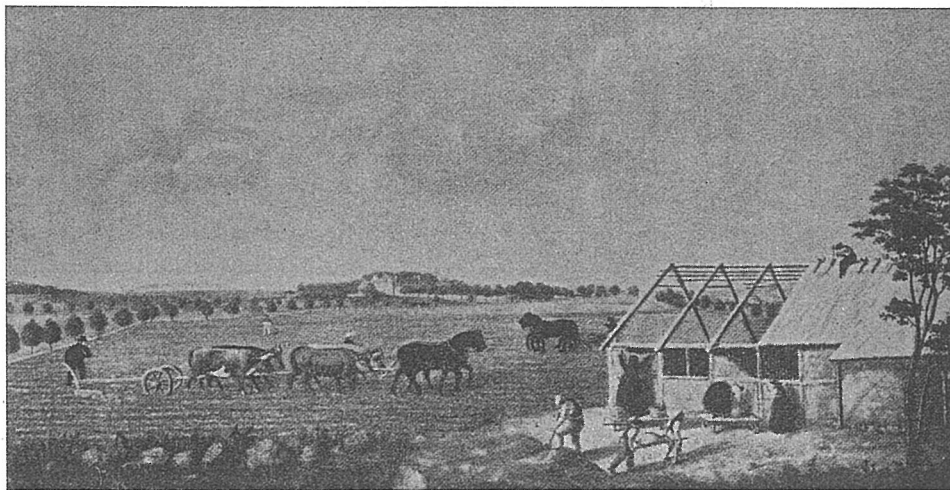
var nog inte utan att Ola Jeppsson hade hoppats på en son, som i sinom tid kunde övertaga gården och föra traditionerna vidare. Så mycket gladare och stoltare blev han också, när sonen Martin den 4 september 1826 kom till världen. Det var en sådan trygg glädje att bruka fädernegården med tanke på att sonen skulle fortsätta därmed en gång. Det hade inte varit alldeles detsamma, om de bara haft Anna. Hon kunde ju visserligen ha gift sig och hennes man tagit vid, där Ola Jeppsson slutat. Men det hade inte varit riktigt detsamma ändå. Och så gingo tankar och drömmar till den dag, då Martin blivit gammal nog att bli fars hjälp, liksom Anna mors. Ty naturligtvis skulle han övertaga den gamla gården — det kunde inte bli tal om annat. Och Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter skulle få en lugn och sorgfri ålderdom i undantagsgården.

*) Kjersti Olsdotter berättade för sin dotter, Ellen Bengtsson, som ännu lever, att det i byn och trakten sades om Ola Jeppsson, att han levde mer för Gud än världen.

Sommarsol och vintersnö växlade och den 18 december 1828 föddes åter en son, Nils Olof, på Viby n:r 6 och efter ytterligare några år den 26 mars 1831 kom Truls till världen.

Ola Jeppsson hade nu blivit 29 år och förskaffat sig anseende såsom en dugande och initiativrik lantbrukare. Åhustrakten har ju sedan gammalt varit känd för sina tobaksodlingar och Ola Jeppsson odlade också tobak på stora områden, som sedan såldes till tobaksgrossisterna, varav de största, däribland Kockums, funnos i Malmö. Avkastningen av lantbruket var god, men huru goda förutsättningar det än hade, krävde det likväl helt sin man. Redan vid femtiden på morgonen började en hård arbetsdag, som vanligen slutade först sent på kvällen.

Jordbruksarbetet blev mer tidsödande på grund av att nutidens lantbruksmaskiner ej funnos till. Jorden plöjdes med årdrer, som drogs av minst två hästar. Ett sådant årder är bl. a. avbildat på en av kalkmålingarna i Rinkaby kyrka. Harven var jämte årdret den tidens viktigaste åkerbruksredskap. Höet och säden slogs med liar. Hela året rörde sig egentligen om jorden och grödan. Av Ola Jeppssons brev märker man, att redan när nyårsdagen gick in, började hans tankar gå mot det år, som nyss börjat, om det skulle komma att föra med sig medgång eller motgång, om vädret skulle bli tjänligt, om höet skulle bli rikligt, om säden skulle bli tung i axen och bärgad i torrt väder, om tobaken skulle bli fin — om sådana frågor kretsade hans tankar och i dessa tankar levde han, tills skörden var inne i ladorna.

VÅRARBETE MED TUNGT KÄRRÅRDER

(Oljemålning av C. C. Dahlberg.)

Av sädesslagen voro korn, råg och havre de dominerande. Vete odlades blott sparsamt, under det att bovetet var ett vanligt sädesslag, som särskilt odlades på den lätta och sandiga kristianstadsslätten. Därjämte förekom odling av lin, bönor och humle, vilken senare odling ålagts bönderna genom Kristian II:s "geistliga" lag 1521.

Elna Trulsdotter hade också åtskilligt att bestyra. Det var mycket, som på den tiden krävdes av en bondhustru i ett stort hem med många barn. Till ett välordnat lantushåll hörde fyllda källare och spiskammare. Sådana funnos också på Viby n:r 6. I källaren förvarades i stora bingar och kar allehanda saltade varor, i källartaket hängde långa rader av olika slags korv, skinkor och torkat fårkött, på hyllor och i säckar fanns färsk och torkad frukt, bruna bönor, ärter m. m., i väldiga lerkrukor smör och i aska nedlagda ägg. Det var ett gammaldags hushåll med bak och slakt samt oftast en väv igång. Elna Trulsdotter var väl förfaren i den icke ringa konsten att väva agedynor och täcken i rödlakan och många voro de alster av hennes konstförfarna händer, som under årens lopp nedlades i döttrarnas kistor. Vid jultiden bakades många olika sorters bröd, däribland en sorts runda kakor, som kallades tiggabröd. Särskilt vid jularna var det många, som gingo omkring och tiggde. Det påstods, att Elna Trulsdotter vissa dagar hade tillräckligt att göra med att endast skära upp bröd till dem, som kommo och tiggde. Det var också känt i trakten milsvitt omkring, att hos Ola Jepps behövde man icke bedja förgäves

KRISTIANSTADSSLÄTTEN

varken om mat eller liggplats. Gården hade två omgångar särskilda sängkläder för dem, som både om husrum. Den sämre omgången delades ut till dem, som verkade smutsigast. Det var inte alltid hjälpsamheten lönades med tack. Det hände inte så sällan, att slagsmål och bråk uppstodo bland dem, som beretts sängplats i någon lada. Om Elna Trulsdotter vid något sådant tillfälle slog fram, att man kanske borde gallra litet på vilka, man gav mat och annat, svarade Ola Jeppsson alltid "det är saligare att giva än att taga". Det var hans ordspråk och det följde han konsekvent hela livet igenom.

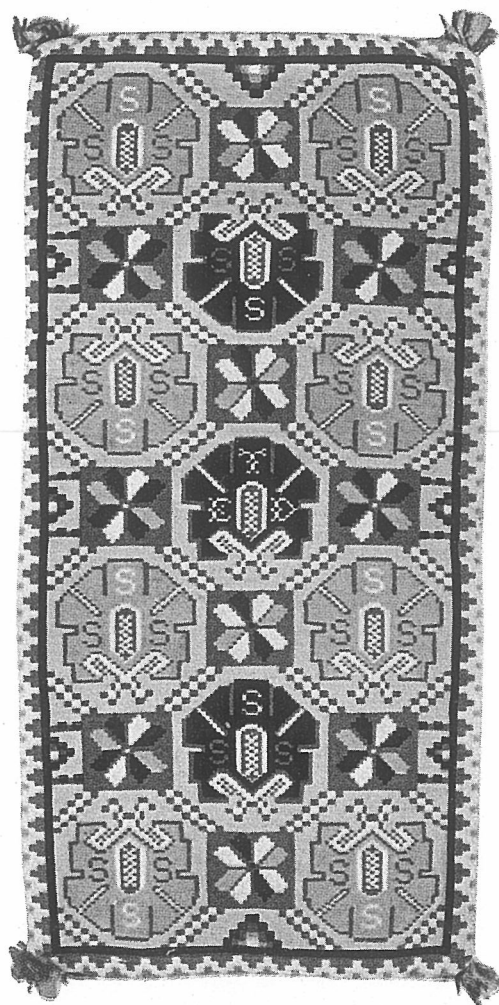
Den andra dottern Marna föddes den 3 oktober 1833, men avled i höftsjuka vid 18 års ålder den 28 februari 1851. Hon dog i faderns armar. Innan Ola Jeppsson lade tillbaka dottern i sängen, läste han:

"Nu på den strand jag lyckligt hamnat,
där mödors svall ej mera gro.
Mig brudgummen nu har omfamnat,
jag vilar nu i stilla ro,
jag nu det himmelska har funnit
och segerns gyllne krona vunnit."

Något mer än tre år efter Marnas födelse såg Jöns dagens ljus och sedan kommo med två och tre års mellanrum Kjersti, Pehr och Anders, som föddes 1845.

Redan i barndomen fingo barnen hjälpa till, pojkarna i lantbruket och flickorna med hushållsgöromål, vävning och annat. På helgdagskvällarna samlades man i "stugan", där Ola Jeppsson med sitt glada humör spred glädje och trevnad omkring sig. Han sjöng gärna och spelade också taffel, varvid på barnens begäran ett stående nummer var "veni puella, salta cum me".

Barnen började sin skolgång i Viby. Det visade sig snart, att alla hade utomordentligt goda läshuvuden. Martin, den äldste sonen, kunde inte hållas borta från böckerna. När han under de första skolåren tillfrågades, vad han skulle bli, när han blev stor, gav han alltid samma svar "jag skall bli en lärd man". Och det blev snart nog klart för honom själv och andra, att böckerna voro kärare för honom än hela Ola Jeppssons gård och hästar och kor, får och grisar — och åkrar och ängar med. När andra pojkar i sommartid redo vall med hästarna och hjälpte till på åkrar och ängar, då satt Martin hopkrupen över en bok och varken såg eller hörde, vad som försiggick omkring honom. Att han läste sina läxor ordentligt och hade gott beröm om sig i skolan, var ju visst att vara glad åt. Men när Ola Jeppsson ville ha honom med i arbetet emellanåt för att han skulle vänja sig, då gick han med, ty han var van att lyda, men intresset saknades fullständigt. Och inte hade han det rätta handlaget som andra pojkar på landet, utan bar sig bakvänt åt. Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter tröstade sig till en början med, att bara han slutat skolan och

ELNA TRULSDOTTERS AGEDYNA

(Förvaras i Röhsska Konstslöjdmuseet, Göteborg inv. n:r 242—15.)

böckerna kommit undan, så skulle nog gården få hans intresse. Men det blev på samma sätt som förut. Under konfirmationsläsningen hade också kyrkoherden i församlingen fäst sig vid pojken och lade ett gott ord för honom hos fadern. Slutet blev, att Martin fick börja på läroverket i Kristianstad för att med tiden söka taga studentexamen *).

Det var fem söner kvar och Ola Jeppsson hoppades naturligtvis, att någon av dem med tiden skulle övertaga gården. Men de gingo alla troget i storebrors fotspår. När den siste av dem lämnat hemmet för studierna, då var det som om något fallit samman för Ola Jeppsson. Vad tjänade det nu till, att han arbetat och mödat sig, att hans rygg blivit krökt och hans händer valkiga, att Elna Trulsdotter och han sparat och knogat för att gården skulle bli stor och präktig? För att tvinga sönerna in på en bana, som var dem motbjudande, det varken ville eller kunde han. Så fick han låta drömmen om gården, som skulle gå från far till son, fara och se verkligheten sådan den var. Och Elna Trulsdotter och döttrarna och han fingo gå därhemma och knoga och arbeta och spara som förut, ty det skulle kosta mycket pengar att låta alla sönerna bli läskarlar. Men arbetet gick inte lika lätt som förut, han hade blivit så många år äldre, sedan den vackra framtidsdrömmen gått om intet. Hur skulle det gå, när han inte orkade längre — när han inte kunde gå i spetsen för sitt folk på de välskötta åkrarna och ängarna? Det var en tanke, som kom många gånger. Men den fick aldrig något svar. Det var något, som han alltid sköt ifrån sig — en tanke, som han aldrig tordes tänka ut.

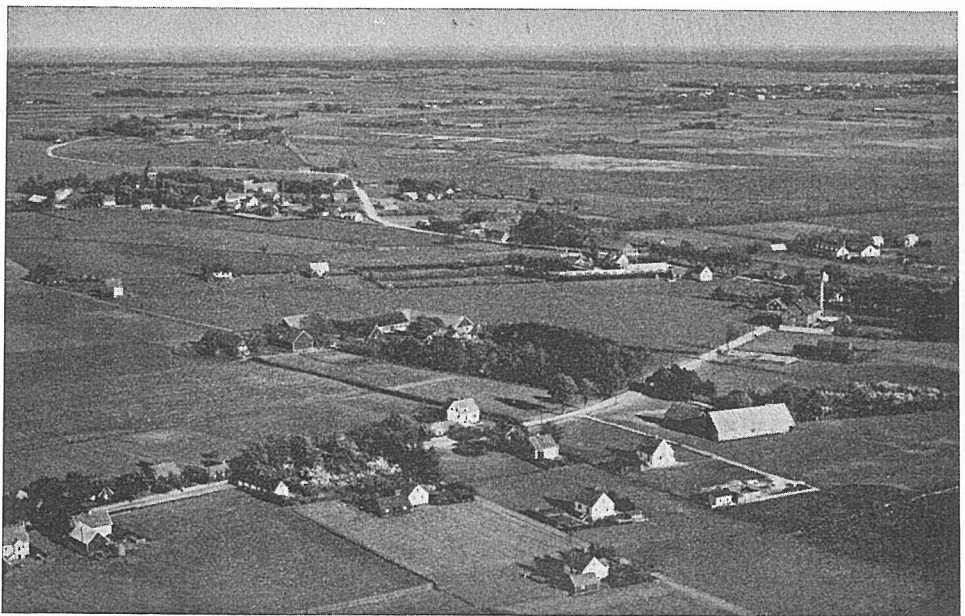
År 1845 blev Martin student och inskrevs vid Lunds universitet. Några år senare följde Nils Olof efter och 1851 var det Truls' tur att avlägga studentexamen och börja sina akademiska studier. Med stolthet och glädje såg Ola Jeppsson att det gick sönerna väl i Lund och på allt sätt försökte han ekonomiskt hjälpa dem. Studierna krävde kontanta pengar och sådana var det inte gott om ens i en stor lantgård. För att kunna bistå sönerna hade Ola Jeppsson också måst taga inteckningslån. Räntorna å dessa voro emellertid dryga och år 1848 fann han, att han skulle bli nödsakad sälja ett jordområde, om han även i fortsättningen skulle kunna bekosta sönerns studier. Det var en hård strid Ola Jeppsson hade att utkämpa, innan han kunde fatta beslutet om försäljningen. Skulle han kunna avhända sig något av den jord — om också bara en liten del därav — som i över hundra år gått från far till son och som i svåra tider, då allt tycktes vilja falla samman, varit det enda, som hållit ägarens livsmod uppe? Det kändes nästan som ett svek mot de bortgångna där uppe på kyrkogården att sälja ens den minsta del av den jord, som de plöjt hundratals gånger i svåra som ljusa tider med den enda tanken, att lämna den i bättre skick till den son, som skulle träda till. Men nu gällde

*) Efter fädernegården antogo sönerna namnet Wiberg.

det sönerna och deras framtid. Striden inom Ola Jeppsson var hård, han vägrade för och emot, men slutligen var han överens med sig själv om den väg, han hade att gå. Den 13 juni 1848 sålde han till Anders Persson och hans hustru Elna Hansdotter 1/78 mantal av den gamla fädernegården. Försäljningen medförde en lättnad i ekonomiskt avseende, som varade i mer än tre år, men efter denna tid ställdes Ola Jeppsson ånyo inför det svåra valet: antingen sälja ytterligare en del jord eller också inte längre kunna hjälpa sönerna. Liksom förra gången segrade kärleken till barnen och genom avhandling den 29 december 1851 försålles 3/208 mantal av Viby n:r 6 till Pehr Truedsson och Nilla Håkansdotter.

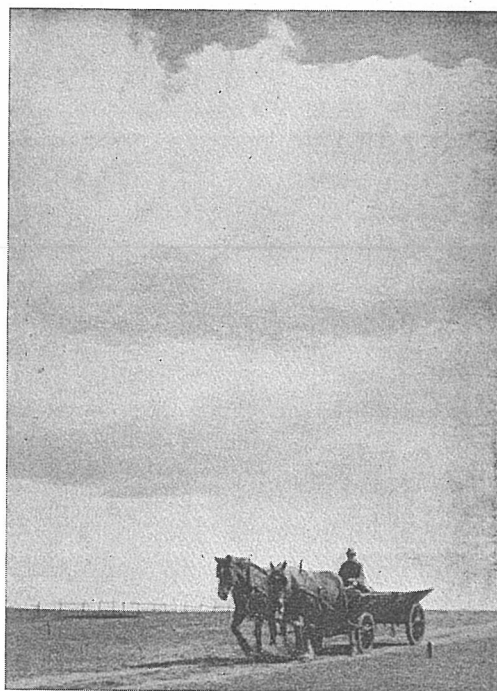
Det var inte lätt för Ola Jeppsson att gå förbi de försålda områdena och se främmande människor arbeta där. Hellre än att sälja mer, belastade han också gården med nya inteckningslån, som han hoppades kunna lösa, när sönerna blevo färdiga med studierna. Det borde inte dröja så länge, eftersom alla skötte sig väl och i tur och ordning avlade den dåvarande phil.-cand.-examen. År 1850 hade Martin blivit filosofie doktor och 1859 vann Nils Olof den akademiska lagern och Truls hoppades, att samtidigt bli färdig med sin avhandling.

Det började så småningom bli tomt i det förut barnrika hemmet. Barnen började själva bilda familjer och för varje år växte den talrika skaran barnbarn. Martin gifte sig första gången 1854 och efter hustruns frånfalle 1859 ingick han 1863 nytt äktenskap. Han fick i dessa båda

VIBY

äktenskap sammanlagt tjugo barn. Truls gifte sig 1857 och i hans äktenskap föddes tio barn. Nils Olof ingick äktenskap 1860 och fick fem barn. Jöns var gift två gånger, i första äktenskapet fanns inga barn, men i det andra sju. Pehr hade i sitt äktenskap fyra barn och Anders fem. Döttrarna Anna och Kjersti stannade längst hemma hos föräldrarna. Först 1855, då Kjersti hade blivit femton år och kunde övertaga Annas plats i hemmet, gifte Anna sig med lantbrukaren Lars Svensson och fick fyra barn. År

DE ÖPPNA SLÄTTERNAS LAND

(Foto Viby 1944.)

1871 gifte Kjersti sig och fick två barn. Sammanlagt hade Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter sålunda 57 barnbarn, varav dock flera dogo i späda ålder. Blott några av barnen stannade så nära hemtrakten, att besök oftare kunde ske i det gamla hemmet. Men den uppoffrande föräldrakärleken följde alla och omtanken räckte till för både barn och barnbarn.

1857 kom även Jöns till Lund och utgifterna växte. Nils Olof och Truls arbetade båda på sina doktorsavhandlingar och behövde ekonomisk hjälp hemifrån för att kunna bekosta tryckningen. År 1860 såg Ola Jeppsson sig ingen annan utväg att lösa penningfrågan än att sälja ytterligare

ett jordområde. Enligt avhandling den 1 september 1860 sålde han till J. Persson och hans hustru Elna Nilsdotter 7/312 mantal.

Ola Jeppsson var nu 57 år gammal och de äldsta barnen voro vuxna. För föräldrarna hade det varit ett arbetsamt liv, fyllt av omsorg om och uppoffringar för barnen, och de borde nu enligt tidens sed ha överlämnat gården till någon av sönerna och själva dragit sig tillbaka på undantag för att i lugn och ro gå ålderdomen till mötes. Men som livet gestaltat sig för dem, var detta för en man med Ola Jeppssons plikt känsla icke möjligt. Ingen av sönerna kunde nu övertaga gården och därför fick han fortsätta att arbeta för fädernegården och barnen. Skulderna voro stora och alltjämt hade han de yngsta sönerns uppfostran att tänka på. De tre äldsta voro nu färdiga med sina examina, men hade icke så stora inkomster att de kunde hjälpa de yngre.

Ären togo emellertid ut sin rätt och Ola Jeppsson kände, att han ej längre orkade så mycket som förr. Det började nu också, sedan Anders, som han i det längsta hoppats skulle stanna kvar vid gården, ville börja läsa, stå klart för honom, att ingen av sönerna skulle komma att fortsätta i fädernas spår, ehuru väl hoppet, att någon av dem en dag skulle återvända för att övertaga, vad som fanns kvar, först åtta år senare helt skulle grusas.

År 1862 sålde svärsonen Lars Svensson den gård i Ifö, som han ärvt efter sin fader. Då vaknade den gamla, aldrig glömda tanken på att något av barnen skulle övertaga gården åter till liv hos Ola Jeppsson och enligt avhandling av den 15 maj 1862 överlät han å dottern Anna och hennes man 22/312 mantal av Viby n:r 6. Samtidigt upprättades ett undantagsavtal, varigenom Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter tillförsäkrades vissa förmåner för framtiden. Ola Jeppsson behöll själv huvudgården under det att dottern och svärsonen övertogo de byggnader, som Jeppa Pehrsson på sin tid hade uppfört såsom undantag. Lars Svensson utvidgade ladugårdsbyggnaderna och uppförde en del andra ekonomibyggnader.

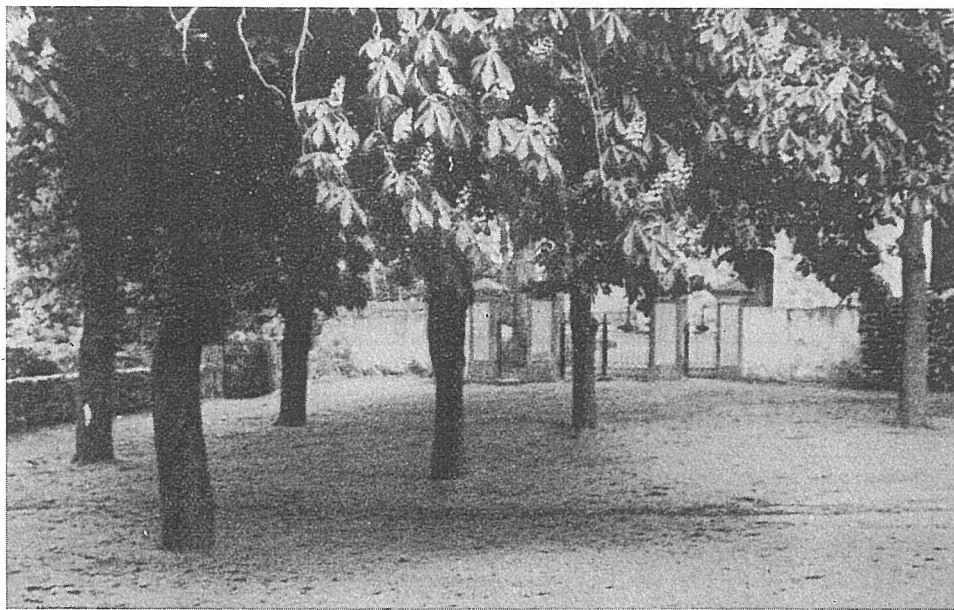
Svårigheterna voro därmed dock icke slut för Ola Jeppsson. Skulderna tryckte, jordbruket kom in i en depressionsperiod och tobakspriserna föllo. Det berättas, att lantbrukarna under denna tid hade så ont om foder, att korna voro så magra, att de inte själva kunde resa sig om förvåren utan måste hjälpas upp. Trots de svåra tiderna kommo dock de två yngsta sönerna till Lund, där de äldre skulle taga på sig en del av utgifterna för dem. Huvudparten föll dock på fadern. De hårda tiderna tryckte också Lars Svensson, som redan 1865 sålde sin gård. Men Ola Jeppsson ville inte giva tappt, utan försökte i det längsta behålla, vad som återstod av fädernegården. De lån, han erhållit av släktingar och vänner voro många och stora, men likväl icke så bekymmersamma som banklånen, som löpte med hög ränta och som punktligt måste amorteras.

ELNA TRULSDOTTERS MODER ELNA PEHRSDOTTER
sydde 1815 agedynan till sin man Truls Jönsson. Efter föräldrarnas frånfälle ärvde
Elna Trulsdotter som enda dottern dynan.

Genom sina personliga egenskaper hade Ola Jeppsson förvärvat sig allmän aktning och anseende. Han hade också väckt beundran för det sätt, varpå han burit de tunga och svåra åren, och för de försakelser och uppoffringar, han frivilligt tagit på sig, för att sönerna skulle få den uppfostran, åt vilken deras anlag pekade. Men man kunde numera inte bortse från, att Ola Jeppsson började bli gammal och att mänskligt att döma den dag snart skulle komma, då han inte längre skulle kunna behålla gården utan de återstående och bästa delarna skulle behöva säljas. Det var flera, både släktingar och utomstående, som gärna skulle vilja bli ägare till den gamla och välskötta gården, och det var nog inte endast en tillfällighet, att framställningarna om amorteringar på lånen med ens blevo både tätare och enträgnare. I tre år efter det Lars Svensson sålt sin gård arbetade och strävade Ola Jeppsson för att ej behöva sälja huvudgården. Men det var förgäves. År 1868 fann han, att det ej var annat att göra än att sälja. Den 9 maj delades gården upp i ej mindre än åtta delar, vilka försåldes till olika personer. Det från början stora hemmanet var därmed definitivt styckat.

Våren hade kommit till Viby tidigare än vanligt det året. Och de två gamla, som rustade sig till uppbrott, tyckte, att den aldrig varit så vacker som den gången. Mycket hade de att ordna och styra med — mycket, som tvingade avskedets smärta tillbaka, men under de få stilla stunderna bröt vemodet igenom så mycket starkare. Det var en strålande

— KASTANJERNA BLOMMADE I ALLÉN TILL VIBY KYRKA . . .

vårdag, när kastanjerna blommade i allén till Viby kyrka, som en liten skara samlats för att bjuda farväl. De gingo tysta omkring — Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter — och tryckte för sista gången vännernas och de gamla tjänarnas händer. En granne hade åtagit sig att skjutsa till Kristianstad. Så rullade vagnen ut genom gårdsporten. Jöns Pehrssons stolta dröm om gården, som skulle gå från far till son, släktled efter släktled, hade nått sitt slut. Den siste som brukat den hade på grund av uppoffringarna för sina söner fått gå hemlös från sina fäders gård . . .

När försäljningen var slutförd och skulderna betalda, återstod ingenting för Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter. De hade offrat allt för sönerna, men hade nu också dem att vända sig till. Den av sönerna, som föräldrarna mest litade till var Truls, som vid denna tid hade blivit ordinarie läroverksadjunkt i Göteborg. Han hade kort förut förvärvat en den gången ganska obetydlig gård i Marks härad av Älvsborgs län, benämnd Källeberg Storegården. Den var icke någon betydande egendom och var därjämte högt skuldsatt. Sedan Viby nr 6 sålts, stodo även Lars Svensson och hans familj utan gård. Truls erbjöd dem då att bruka Källeberg samt föräldrarna att bosätta sig där. Båda familjerna bodde också ett par års tid på Källeberg, men tiden blev i den främmande omgivningen lång för de gamla. Ola Jeppsson hade blivit en liten prudentlig gubbe, som i regel brukade gå klädd i långrock och spännhalsduk. Han satt mest inomhus och rökte sin långa pipa samt berättade för barnbarnen om gamla tider. Trots motgångarna hade hans goda humör inte lämnat honom. Sjöng gjorde han dock numera sällan och hände det någon gång var det psalmer om "det goda land på den andra strand", dit han alltmer längtade och dit han kände, att han inte kunde ha så långt kvar. Såväl hans som hustruns käraste läsning var bibeln och av de många bibelcitaten i hans brev framgår, att han var väl hemmastadd i den heliga skrift.

Det är inte så lätt att plantera om människor i 70-årsåldern och få dem att trivas i en främmande omgivning. Både naturen och människorna i Källeberg voro helt annorlunda än i Viby och de båda gamla längtade tillbaka till Skåne. 1871 blev dem längtan tillbaka för stark och de lämnade Källeberg för att omväxlande bo hos Jöns i Malmö och Nils i Landskrona. Men stadslivet passade dem inte så väl och när yngsta dottern Kjersti gift sig med folkskolläraren Olof Löfvall i Stora Herrestad flyttade föräldrarna dit. Det var en trakt, som ganska mycket påminde om Viby, och både Ola Jeppsson och Elna Trulsdotter kände sig väl tillrätta hos dottern och svärsonen. Detta blev i ännu högre grad fallet sedan de två barnbarnen kommit till världen. Ola Jeppsson var ovanligt barnkär och tröttnade aldrig på att sysselsätta sig med de små.

Sönernas inkomster hade under årens lopp blivit bättre och bättre och det var deras tanke, att de gemensamt skulle hjälpa föräldrarna till något lämpligt ställe i Viby. Men då vaknade den gamla myndigheten och själv-

ständigetskänslan till liv igen hos Ola Jeppsson. Han ville inte återvända till Viby under helt andra förhållanden än de, då han suttit såsom ägare till en av byns förnämsta gårdar. När det var ogörligt att köpa igen den sönderstyckade gamla släktgården, fick det vara med gårdsköpet. Både han och Elna Trulsdotter trivdes för övrigt så väl hos dottern, att de gärna ville stanna kvar där. Då och då hände det, att barnen och barnbarnen samt släktingar och vänner från vibytiden kommo och hälsade på. Det var högtidsstunder för Ola Jeppsson, när han fick återuppliva minnena från tiden i Viby, till vilken hans tankar så ofta gingo tillbaka, och när han erfor, huru både barn och barnbarn artade sig väl. Elna Trulsdotter var lika slätkär som mannen. Många av de gamla hade hon själv känt och ännu fler kände hon väl till genom de berättelser, hon hört i sin ungdom. Hon var också mån om att hos barnbarnen inpränta slätkärlek och sammanhållning. En gång, när hon för en del av de ivrigt lyssnande barnbarnen berättade om slakten i gamla tider och därvid endast drog fram de vackra sidorna, frågade ett av barnbarnen, "men farmor, hände det aldrig, att det fanns någon dålig människa i slakten?" Elna Trulsdotter svarade: "nej, min lille vän, något dåligt har aldrig funnits i vår släkt". Yttrandet är i viss mån betecknande för henne. Hon ville i allting endast se det goda och ljusa och ställa fram det såsom ett excelsior för de unga.

Den 22 april 1876 gick Elna Trulsdotter bort. Nöjd med sin lott hade hon alltid varit, även då solen skymdes av moln, och nöjd var hon att få gå bort, då dagen var till ända och aftonen bröt in.

Ären, som kommo och gingo, lämnade Ola Jeppsson lika litet som någon annan oberörd. Den förr så resliga gestalten hade blivit allt mer lutande och böjd. Den spänstiga gången hade blivit stapplande och svag. Om ålderns dagar har mången sagt: "de behaga mig icke". Men så var det inte med Ola Jeppsson. För honom hade livet medfört så mycket, som inte behagat honom —, mycket, som gjort hans rygg böjd och hans hjärta tungt. Visst hade det många gånger också fört med sig ljus och glädje, men han kunde dock instämma i det gamla ordet, att "när livet som bäst varit haver, så har det varit möda och arbete". Inte var det egentligen arbetet, som gjort honom trött, han hade älskat den gamla gården och de sina och för en man som Ola Jeppsson var mödan en välsignelse. Men det var så mycket annat, som gjort livet tungt så många gånger. Sorgen över hustruns bortgång tog också hårt och Ola Jeppsson kände själv, att han snart skulle följa henne efter. På morgonen den 10 mars 1879 sade han till dottern Kjersti "idag dör jag, så du får skicka bud efter Löfvall". Kersti invände något om, att fadern ju inte var sjuk, så det kunde hon aldrig tro, men fadern gav sig inte och så blev Löfvall efterskickad. Han hade knappt hunnit in i rummet, förrän Ola Jeppsson föll tillbaka i soffan. Svärsonen skyndade fram och lyfte upp honom, men märkte, att han inte längre andades, varför han under orden "sov